

יום שלישי 16.3.21

לכבוד,

עו"ד ימית קליין- היועצת המשפטית לעיריית חיפה

שלום רב,

הנדון: דרישתכם הדחופה לטיפול מיידי בתופעת שוטטות חזירי הבר בעיר חיפה

סימוכין: מכתבכם מיום ה 15.3.21

מנכ"ל הרשות מר שאול גולדשטיין מילא את ידי להשיבך כדלקמן:

1. בפתחם של דברים, נבקש להביע את תדהמתנו מתוכן פנייתכם אשר מבקש לגלגל את האחריות לתופעת שוטטות חזירי הבר בעיר חיפה על כתפי רשות הטבע והגנים (להלן: "רט"ג"). כאילו לא די בכך, מבקשת פנייתכם להטיל דופי בהתנהלות רט"ג עד כה לאופן בו סייעה זו לעירייה בעניין זה ומתעקשת לאבחנה כרשות מנהלית מבולבלת אשר מפזרת הנחיות "כלליות ומעורפלות" לרשות המוניציפאליות... "מבלי לקבוע עמדה עניינית, מקצועית ואחידה ברמה הארצית". זאת ועוד, פנייתכם מרהיבה עוז בדרישתה לנקוט בהליכי אכיפה כנגד מאכילי חיות בר במרחב העירוני. זאת מבלי להבין את המשמעות המשפטית של החוקים שעל אכיפתם אמונה הרשות ותכליתם.

2. כידוע, השמירה על איכות הסביבה והתחום האקולוגי הולכים ותופסים מקום משמעותי בסדר העדיפויות הציבורי. משכך חלק ניכר מתפקידיהן של הרשויות המקומיות בישראל נוגע לתחומים אלו. הרשויות מחויבות על פי דין לפעול בין היתר, לפינוי מוסדר של פסולת, להקמת מתקני טיהור ושפכים להפעלת אתרי פסולת ועוד. ישנם תחומים סביבתיים בהם הרשויות הן אף האחראיות הדומיננטיות והמרכזיות. כך בין היתר, בתחום של מניעת מזיקים, מטרדים והדברתם. להווי ידוע כי הרשות המקומיות אף גובות כספי ארנונה מתושביהן, כספים אשר נועדו לשמשם במילוי תפקידן על פי דין, לרבות תפקידים הנוגעים לאיכות הסביבה ובריאות הציבור.

3. הנה כי כן, פקודת העיריות [נוסח חדש] לצד חוק עזר לחיפה (שמירת הסדר וניקיון), התשמ"ב 1981, מעניקים לעיריית חיפה סמכויות רחבות וכלים משמעותיים לפעול לטובת מיגור הנזקים והמטרדים במרחב העירוני ולהסדיר את התנהגות תושביהן. כך בין היתר נקבעו בחוק עזר חיפה הנזכר לעיל האיסורים להאכיל בעל חיים ברחוב באופן שיש בו כדי לזהם את הרחוב והאיסור לגרימת סכנה מפגע, הפרעה וכדומה. איסורים אשר על אכיפתם אמונה העירייה והיא לדאבון הלב, אוכפת אותם בעצלתיים אם בכלל. התנהלות זו לצד אי אימוצן של התוכניות אשר הביאה רט"ג לפתחה של עיריית חיפה לטובת צמצום התופעה, הובילו גם יחד, למצב האקוטי בו מצויה העיר כמפורט בסעיף 1 לפנייתכם.

4. יוער כי סמכויות הרשות המוניציפאלית בתחום איכות הסביבה והשמירה על בריאות הציבור הן סמכויות רחבות. סמכויות אשר מטילות חובות מנהליות על הרשות. יפים דבריו של כבוד השופט בדימוס מ' חשין ברע"פ 7861/03 מדינת ישראל נ' המועצה האזורית גליל תחתון, לעניין זה:

"לא להתנאות בה ניתנה סמכות לרשות הציבור, וסמכות - כל סמכות - שלובה באחריות המוטלת על רשות הציבור להסדיר כאות אותן תחום חיים שהסמכות פרושה עליו. אחריות פירושה למעשה הוא, חובה להפעיל את הסמכות הניתנת לרשות כל אימת שהנסיבות מחייבות הפעלתה של הסמכות"

5. התעלמותה של עיריית חיפה מאחריותה להפעיל את סמכויותיה ולמלא אחר תפקידה בדין שעה שהנסיבות דגן מחייבות זאת וכאשר קיימת זיקה ברורה בין מחדלי הרשות לבין התופעה האמורה עלולה אף להוביל לנקיטה של הליכים מנהליים ופלילים נגדה מצד רשויות המדינה (ראו בעניין זה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1108 "מדיניות העמדה לדין של רשויות מקומיות ושל נושאי תפקידים בהן בתחום איכות הסביבה")

6. קביעה זו האחרונה מתעצמת לאור העובדה כי רט"ג בניגוד גמור לנטען במכתבכם קיימה שיח מתמשך וסדור עם נציגים מטעמכם (כולל פגישה בהשתתפותן והשתתפות מנכ"ל רט"ג לפני למעלה משנה) לטובת ליבון כלל הסוגיות המקצועיות שעל הפרק. הכול במטרה לסייע לעירייה למלא את תפקידה על פי דין. במסגרת השיג והשיח שהתנהל ביקשה רט"ג להניע תהליך פרודוקטיבי וחדשני אל מול רשות מקומית, לצמצום התופעה כשהיא לוקחת חלק פעיל בתהליך (העמדת פקח ייעודי לטיפול בתופעה ובמימון העירייה) אשר יוודא, יבצע ויפקח על ביצוע פעולות לתכלית שבנדון ובין אלו: תיעוד כל האינטראקציות עם החזירים בעזרת מערכת ניטור הנתונים של רט"ג, הפקת מפות חום של אינטנסיביות הקונפליקט, הגבלת מקורות המזון- קיבוע פחי זבל, אכיפה של העירייה כנגד מאכלי החזירים, יצירת תחנות האכלה שאינם מאפשרים גישה לחזירים, טיפול בגידור, דילול במקומות שהחזירים מגלים סימני "ביות, ניהול ישיבות עיתיות עם גורמי המקצוע מכלל הדיספלינות בעיר ליצירת טיפול בכל הרמות הנדרשות. רט"ג אף נעתרה לבקשת ראשת העיר לבצע מספר העתקות של חזירים ובתנאי שיוצמד להם קולר GPS.

7. למגינת הלב, לאורך התהליך כולו גילתה עיריית חיפה אוזלת יד של ממש בהקצאת המשאבים הנדרשים והמספיקים לטובת התהליך כולו תוך שנמנעה מהעמדת פקח במימונה **כמוסכם**. עיריית חיפה אף מצאה לנכון להימנע מדילול החזירים. **בעניין זה האחרון רבו התהיות לחוסר העקביות בגישתה של העירייה בשימוש באמצעי זה ודחייתה את הצעות הסיוע של רט"ג בהנפקת היתרים מתאימים "בלך ושוב".** יוער כי לאחרונה בשל פגיעתם הרעה של העורב ההודי באילת הנפיקה הרשות למפעל ראוי אשר נותן שירות לעיריית אילת היתרי צידה לירי, בין היתר בתווך העירוני, המחייב אישור מראש ובכתב ממשטרת ישראל. מורשי המפעל הראוי קיבלו את אישור המשטרה כנדרש ועמדו בכלל תנאי ההיתר הקפדניים. מקוממת אפוא, טענתכם לפיה תנאי ההיתרים מוענקים באופן שאינו אחיד ותלויים בזהות המבקש. ככל שיש שינוי בין תנאי ההיתרים הרי שהם נובעים מטעמים עניינים ומקצועיים ומכורח השוני הקיים בין טיבם של החיות הניצודות (ברי לדוגמא כי המורכבות בצידתו של בעל כנף בתווך העירוני אינו דומה לזה הקיים בציד חזירים).

8. לטעמנו, מקרה "עירית אילת" מוכיח היטב כי במקום שבו העיריה פועלת בנחישות למיגור התופעה המטרידה של חיית הבר ונעזרת בסיוע של רט"ג ובהמלצותיה היא תצלח ביתר שאת את האתגר המונח לפתחה. תמוה אפוא כי דווקא עירית חיפה אשר קיבלה מעטפת מקצועית רחבה ומשמעותית של רט"ג לצד הנפקת היתרי צידה, איננה מצליחה בהתמודדות מול התופעה אשר אכן באופן הדרגתי מחמירה ומעצימה.

9. גם ניסיונכם להטיל אחריות על רט"ג לבצע אכיפה כנגד תושבים אשר מאכילים את חזירי הבר אין לה על מה שתסמוך ונובע ככל הנראה מאי הבנת תכליתו של חוק ויסודות הנדרשים לגיבוש העבירה הפלילית הרלוונטית כמו גם הרף הנדרש להעמדה לדין בפלילים. תכליתו של חוק גנים לאומיים כפי שעולה מדברי ההסבר: "ייעול ושיפור הטיפול בשמירה ופיתוח גנים לאומיים ושמורות טבע, והשמירה עליהם ועל ערכי הטבע, הנוף והמורשת". ודוק, שמירה על ערכי הטבע ולא על הציבור המוטred מנוכחותם. על ערך זה האחרון מופקדת, בתווך העירוני, הרשות המוניציפאלית כאשר על רט"ג לסייע בהנפקת היתרי צידה בהתאם לסעיף 3 לחוק להגנת הבר, תשט"ו-1955. היתרים אשר כאמור לעיל נמנעה עירית חיפה מלבקשם.

10. העמדה לדין של תושבי עירית חיפה על רקע של האכלת חזירים איננה יכולה לעמוד ככלל בדרישות סעיף 33 (ג) לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח-1998, שכן מיסודות העבירה הוכחת פגיעה קונקרטיית בערך הטבע המוגן. בסופו של יום, לא נמצא בשני המקרים הבודדים שהבאתם לפתחנו עמידה בתנאי הסעיף וממלא לא בתכליתו-אשר הינה הגנה על ערך הטבע המוגן ולא על רווחת התושב. יוער בהקשר זה כי הסתפקות מצידה של הרט"ג בהטלת הודעת קנס בלבד מכוח החסד"פ (קנס בסך 730 ₪) הייתה מובילה לתוצאה זהה לזו של קנס הניתן על ידי פקח עירוני על הפרת איסור של חוק העזר העירוני (כמובן שעומדת לכם האפשרות בהתאם לסעיף 228 (ד) לחסד"פ אף להעביר את הטיפול במקומות המתאימים לתובע עירוני).

11. בסופו של יום אחתום בכך כי רט"ג תשמח לסייע במימוש תוכנית הפעולה אשר המליצה עליה לראשת העיר ולנציגיה וזאת ככל שאלו יביעו נכונות כנה לשיתוף פעולה מלא תוך יישום כלל המלצותיה המקצועיות. יוער כי מדובר בהליך מורכב וממושך אך אפקטיבי.

בברכה,

שי פרץ, עו"ד
תובע ראשי – המחלקה הפלילית
לשכה משפטית, רשות הטבע והגנים

העתק:

שאול גולדשטיין- מנכ"ל רשות הטבע והגנים
עו"ד אופיר ברטל- יועמ"ש של רשות הטבע והגנים
גיא אילון- מנהל מחוז צפון, רשות הטבע והגנים
יהושע שקדי- המדען הראשי- רשות הטבע והגנים
מר אורי נווה-ס/מנהל חטיבת המדע ברשות הטבע והגנים
יתיר שמיר- מנהל חטיבת אכיפה- רשות הטבע והגנים